

EMIGRANTEM NADVAKRÁT

Karel „Kocour“ Havelka (*1951)

„Už tak v půl šesté ráno jsem byl v práci a chystal se jít na stavbu. Najednou se otevřely dveře a vešli dva pánové v kožených kabátech a kloboucích. Scéna jak z filmu. Okamžitě jsem věděl, že jdou pro mě. ‚Pan Havelka?‘ – ‚Půjdete s námi.‘ Dva si mně posadili vzadu do auta mezi sebe a jeli jsme na Bory.“ Byl březen 1976. Karel Havelka by možná udělal lépe, kdyby se v roce 1974 nevrátil z USA, kam o rok dříve nelegálně odešel z Československa.

Karel Havelka se narodil 12. července 1951 v Plané u Mariánských Lázní. Dětství prožil ve Stříbře, kde jeho maminka vyučovala na základní škole, otec byl stavbyvedoucí. Oba rodiče po válce v roce 1945 vstoupili do KSČ. Od mládí se velkým koníčkem Havelky stala muzika, nakupoval desky a objížděl festivaly. Ve svých patnácti začal poslouchat Beatles, což ho zásadně oslovilo. Od té doby objížděl nejrůznější koncerty a festivaly. Tehdy ještě netušil, že je bude sám pořádat v undergroundu. Na střední školu šel na stavební průmyslovku, vybral si obor dopravních staveb.

Po srpnové invazi roku 1968 ve svých osmnácti letech začal uvažovat o emigraci: *„Okupace pro mě byla šok. Tehdy jsem si poprvé hlouběji uvědomil, že komunismus není jenom taková sranda, kterou žijeme. Ale nechtělo se mi utéct bez maturity.“* Tu složil v roce 1969, v dubnu 1970 pak nastoupil na dvouletou základní vojenskou službu a po vojně pracoval jako stavbyvedoucí.

V té době se definitivně rozhodl k emigraci. Ještě s jedním kamarádem přemýšleli, jak se dostat za hranice. Přítel Josef vyrazil do Čedoku, kde bylo možné sehnat několikadenní zájezd na Západ: *„Máme už jenom Japonsko,“* odpověděla slečna za přepážkou. Navíc jsme zjistili, že zájezd stojí 17 000,- korun, což byl skoro roční průměrný plat, a zároveň se zájezdu mohli zúčastnit jen členové KSČ nebo funkcionáři SSM. Do SSM jsme vstoupili, abychom podmínku splnili. Zájezd se rozhodli koupit. Karel Havelka v roce 1973 prodal celý svůj majetek, aby sehnal peníze. Se svou dívkou se dohodl, že za ním později přijede do Ameriky, kam se chtěl dostat.

Když dorazili do Japonska, požádali na americké ambasádě o azyl. Celkem bez problému jej získali a odletěli do USA. Když Karel Havelka přiletěl do USA, neměl víc než pár dolarů v kapse. Pracoval, jak se dalo. Živil se jako tesař, nakládal kamiony. Objížděl města, kde se po ulicích hrálo blues, chodil na koncerty. Jeho dívka ale nedokázala vycestovat

z Československa za ním, takže se za rok rozhodl vrátit domů. Příjezd se obešel bez potíží, ale když se po čase přihlásil na polici v Plzni na StB, zjistil, že byl mezitím odsouzen na 18 měsíců za opuštění republiky. Estébáci kupodivu uvěřili jeho vysvětlení, že ho zajímala jen americká muzika, a doporučili mu, ať požádá o milost prezidenta: *„Tak jsem zašel za právníkem, ten mi sepsal žádost o milost a tu jsem odnesl do prezidentské kanceláře. Asi za dva měsíce jsem ji skutečně dostal! Kompletně mi zrušili trest.“*

Psal se rok 1974. Práci si Havelka našel u Vodních staveb, později u Staveb silnic a dálnic. Během roku 1975 se blíže seznámil s lidmi z undergroundu, mimo jiné s Martinem Jirousem (Magorem). Zapojil se do pořádání koncertů neoficiálních kapel a muzikantů. Poslední veřejnou akcí se stala přednáška o undergroundu v Přešticích, kterou měl právě Magor; zahrát přijeli další disidenti. Akci ukončil půlnoční zátah policie. Havelka alias Kocour byl jako organizátor spolu s Magorem, Čuňasem a Skalákem zatčen. Přišli si pro něj brzo ráno do práce: *„Obvinili nás ale z výtržnictví, přestože šlo ve skutečnosti o politický proces. Udělali to tak, abychom v očích veřejnosti vypadali jako živlové.“* Po půlročním vyšetřování byl Havelka v roce 1976 odsouzen na třicet měsíců. Odvolací soud mu následně trest snížil na patnáct měsíců.

Do vězení Havelku poslali na Bory v Plzni. Zařadili ho na nejhorší práci, na takzvané šatony, což bylo broušení bižuterie: *„Dostal jsem mundúr se zeleným pruhem, což znamenalo, že jsem byl považován za útěkáře. Ani na práci jsem se proto nedostal mimo objekt věznice. První den jsem přišel do práce a zděsil jsem se. Všichni měli omotaný ručníky kolem hlavy, strašnej hluk, pára a smrad z výparů. Vybavilo se mi Dantovo peklo.“* Nastoupil na místo tmeliče a na šatonech pracoval 9 měsíců.

Ještě ve vězení se Havelka dozvěděl o vzniku Charty 77: *„V jídelně se ke mně naklonil Zajíček a říká, že nějakých sedmdesát sedm lidí podepsalo Chartu. Pak jsem si přečetl Rudé právo a projev Švorcové a udělalo se mi z toho zle. Úplně jsem viděl hřímající prokurátory a měl jsem pocit, že jsem vlastně v bezpečí.“* O Chartě 77 mu pak podrobně referoval již dříve propuštěný Skalák při návštěvě ve vězení. Chartu 77 Havelka podepsal už pár dní po propuštění v červnu 1977 v Praze u Dany Němcové.

Znovu pracoval na stavbě silnic a dálnic, později si našel zaměstnání u Geofyziky. V roce 1978 se stal spolupodílníkem baráku v Nové Vísce, který koupili s dalšími dvanácti lidmi z undergroundu. Nadále bydlel v Přešticích u Plzně. Koncem 70. let v Nové Vísce organizovali koncerty všech možných neoficiálních skupin: *„Před domem prakticky pořád stálo auto VB a kontrolovali lidi, kteří k nám chodili.“* S Čuňasem rozšiřoval samizdat a podílel se na výrobě časopisu Vokno. Když skončil pracovat u Geofyziky, dostal nabídku na místo stavbyvedoucího na dostavbě mostu u Švihova, kde zaměstnal i mnoho svých kamarádů z undergroundu: *„Dal jsem si jako podmínku, že si můžu vybrat svoje lidi. Měli jsme tam*

skvělou partu. Byl mezi námi jen jeden starý komunista. Na pilíř mostu jsme napsali znak Charty 77.“

Na přelomu 70. a 80. let se ale začala stupňovat policejní šikana a represe undergroundu. Havelka dostal několikrát od estébáků „nabídku“ se vystěhovat: „*Přišel výslech, po němž jsem se rozhodl, že se podruhé vystěhuju. Přišel takovej prošedivělej elegán, kterej na mě řval a vyhrožoval mi, že mě zavřou za špionáž.*“ Vzhledem k tomu, že Havelka v roce 1973 utekl do USA, bral hrozbu vážně. S manželkou se dohodli, že raději odejdou do Rakouska. S dvěma malými dětmi se v listopadu 1980 vystěhovali do Vídně a požádali o azyl.

V Rakousku se živil příležitostnými pracemi, obchodoval s exilovou literaturou, knihami a muzikou. Otevřel si také malý second hand s deskami a hudbu pašoval i do Československa. Po sametové revoluci v listopadu 1989 se vrátil do Čech. V roce 1990 založil hudební vydavatelství Globus International. Pořádal koncerty, vydával za komunismu zakázané kapely z undergroundu i ze Západu, například Franka Zappu. Dnes žije nedaleko za Prahou.

Autor textu Jan Horník